

Näringsdepartementet

Rapport från informella jordbruksministermötet i Prag 16 september

På mötet representerades Sverige av landsbygdsminister Anna-Caren Säterberg. För rapporteringen står lantbruksattaché Guillaume Plathner och departementssekreterare Erik Palm.

ORDF presenterade temat för dagens diskussion om EU:s roll för en global tryggad livsmedelsförsörjning. ORDF konstaterade bland annat att livsmedelsförsörjningen inom EU inte var under något omedelbart hot men att EU spelade en viktig roll för en global tryggad livsmedelsförsörjning. ORDF hade inför mötet tagit fram ett bakgrundspapper med två frågeställningar som utgångspunkt för diskussionen. Den första frågan handlade om hur koordineringen inom EU och globalt förbättras för att uppnå synergier och en ökad effektivitet i åtgärder för en global livsmedelstrygghet givet nuvarande och framtida utmaningar. Den andra frågan handlade om vilken roll ny teknologi och nya förädlingsmetoder spelar för att nå mer hållbara livsmedelssystem. I samband med diskussionen hade även ett antal externa talare bjudits in.

COPA (Lambert) Underströk att situationen rörande livsmedelstryggheten nu var extrem och att både EU och världen stod vid ett vägskäl. Samtidigt som kriget gjort att priset på insatsvaror blev högre än någonsin tidigare hade jordbrukarna inte förr sett så tydliga konsekvenser av klimatförändringarna. Lösningen var att producera mer och bättre med färre resurser. EU kunde räkna med jordbrukarna, men dessa behövde verktyg för att producera hållbart, inklusive nya innovationer.

COGECA (Armengol) tog upp att jordbrukarnas kostnader hade ökat kraftigt under de senaste månaderna. EU hade här ett ansvar för att jordbruket skulle få tillgång till gas och energi samt att inkomster från sektorn för fossila bränslen omfördelas till jordbrukare och andra drabbade. Tryggad livsmedelsförsörjning behövde vara prioriterat vilket krävde stöd till jordbruket, inklusive via upprättande av lika villkor med producenter i tredjeland via handelsavtalen.

CEJA (Lenzi) underströk att tryggad livsmedelsförsörjning och hållbarhet ska anses vara lika viktiga och inte som motstridiga mål. Även diversitet var viktigt varför stora och små företag inte kunde ställas emot varandra. Bättre redskap behövde även ges till jordbrukare för att hantera risker på gårdsnivå. CEJA betonade också vikten av att visa att det finns en framtid inom jordbruket, inklusive via förutsägbarhet och skäliga inkomster för jordbrukare. Inget av målen med jordbruket skulle kunna uppnås om vi inte investerade i ungdomen. Solidaritet behövde visas både inom och utanför EU:s gränser.

COMAGRI, EP (Lins) betonade vikten av snabba beslut för att råda bot på den aktuella krisen, exempelvis när det gällde att säkerställa tillgången på gödselmedel. EU behövde avstå från alla åtgärder som innebar en risk för tryggad livsmedelsförsörjning och vissa av de förslag som KOM presenterat den senaste tiden kunde leda till minskad produktion varför de behövde ses över. Samtidigt fanns också lösningar i form av exempelvis precisionsjordbruk som kunde leda till ett minskat behov av gödselmedel.

KOM (Wojciechowski) inledde med att tala om vikten av att hjälpa UA och framhöll solidaritetskorrridorerna mellan EU och Ukraina som varit framgångsrika när det gäller att få spannmål från UA till världsmarknaden. Därtill hade återöppnandet av Svarta havets hamnar bidragit till att få ut än mer spannmål från landet. KOM framhöll samtidigt att EU inte skulle vara nöjda utan fortsätta att hjälpa UA att återfå sin exportposition. Det var också viktigt att stötta de länder som är beroende av livsmedelsexporten, motverka snedvridning av handeln och arbeta vidare i multilaterala organ.

KOM tog även upp utmaningar inom EU relaterade till livsmedel och konstaterade att inflationen drabbade de mest utsatta medborgarna hårdast. Särskilt oroande var gaskrisen som även påverkade gödselmedlen. KOM nämnde ett antal åtgärder, såsom undantagen från krav på avsättning av

mark, aktiveringen av krisreserven och förslaget om att lyfta tullarna på ammoniak och urinämne fram till 2024. KOM sade sig också planera ett extraordinärt möte inom ramen för den europeiska mekanismen för beredskap och insatser vid livsmedelsförsörjningskriser (EFSCM) med fokus på gödselmedel och energi. KOM planerar även att fortsätta att övervaka situationen och föreslå nya åtgärder när så behövs.

KOM var nöjd med att ett antal MS redan fått sina strategiska planer godkända och trodde att samtliga MS skulle komma att slutföra sina godkännandeprocesser framgångsrikt och i lämplig tid. KOM var särskilt nöjd med att MS i planerna stärkt sektorns autonomi och återhämtningsförmåga.

Professor **Miroslav Trnka** (CzechGlobe – Global Change Research Institute of the Czech Academy of Sciences (GCRI)) visade hur klimatet påverkats av koldioxid och andra växthusgaser vilket nu lett till bl.a. ökad torra i Europa. Bedömningen var att växtförädlingsprogram och val av sorter inte tillräckligt förbereder för klimatosäkerhet och föränderlighet.

Roman Hobza Ph.D. ((Institute of Biophysics, Academy of Sciences, Brno, Tjeckien) konstaterade att det fanns billiga molekylära metoder för att förädla växter och på så vis anpassa jordbruket till det förändrade klimatet. Samtidigt var EU inte i framkant och det fanns risk för att den bästa personalen inom EU sökte sig till företag i andra delar av världen. Lösningen var att justera lagstiftningen, stödja forskning och företag inklusive uppstartsföretag, undvika monopoltendenser samt kommunicera med allmänheten.

UA (Mykola Solskyi, via videolänk) glädde sig åt att relativt stora volymer jordbruksprodukter i nuläget kunde exporteras från UA. En del av denna export skedde för närvarande till havs, men kommentarer från Putin indikerade att denna transportväg kunde blockeras när som helst. Detta gjorde exportvägarna genom EU mycket viktiga och UA ansåg att de behövde förbättras ytterligare.

MD (Vladimir Bolea) konstaterade att jordbruk var huvudspelaren i den moldaviska ekonomin. I nuläget ställdes dock jordbrukarna inför stora utmaningar på grund av de höga insatsvarupriserna. I nuläget undersökte MD möjligheter att kompensera jordbrukare för deras förluster till följd av de höga energipriserna. MD ansåg att frihandel skulle hjälpa de moldaviska

jordbrukarna och underströk vikten av internationellt samarbete för att komma till rätta med livsmedelstryggheten.

GE (Otar Shamugia) tog upp att utvecklingsländer var mer sårbara än andra när det gäller såväl konsekvenserna av kriget i UA som klimatförändringarna. Inflationen var ett problem och jordbruket hade utmaningar med låg produktivitet. GE ansåg det angeläget att utvecklade länder delade med sig av sina kunskaper och erfarenheter när det gäller växtförädling.

De flesta MS konstaterade att läget var ytterst svårt för jordbrukssektorn, inte minst på grund av stigande priser på insatsvaror. Detta var till nackdel för livsmedelstryggheten. Ett par MS (**BG, HU**) nämnde att särskilt djurhållningen blev lidande.

För att komma till rätta med krisen förordade många MS (**LU, SE, SI, NL, FI, MT, FR, IE, DE, IT, DK, PT, BE**) internationell samverkan, både inom EU och i andra fora såsom FAO, WTO och OECD. Några MS (**SE, DE, DK**) betonade särskilt vikten av FN:s globala krishanteringsgrupp.

Några MS (**SE, DE, DK**) förordade frihandel för att komma tillrätta med en tryggad livsmedelsförsörjning, medan ett par MS (**AT, FR**) fokuserade mer på att bli mindre beroende av import. Ett antal MS (**FR, CY, RO, BE**) menade att handelspartners borde respektera samma regler som EU medan en MS (**EL**) underströk vikten av en rättvis handel och en annan (**PT**) förordade en bättre länk mellan CAP och andra politikområden inklusive handel. Några MS (**LU, EL, IE**) underströk vikten av en välfungerande inre marknad medan ett par MS (**LV, BE**) betonade vikten av marknadsövervakning. Några MS (**SK, ES, EL**) ansåg att något behövde göras rörande spekulationerna i jordbruksprodukter

Ett antal MS (**EE, AT, RO, HU**) ansåg att miljöhänsyn inte fick bli till nackdel för en tryggad livsmedelsförsörjning och/eller konkurrenskraften. Några av dem (**AT, EE, HU**) tog särskilt upp det problematiska i att förslaget om minskad användning av växtskyddsmedel kunde påverka livsmedelsförsörjningen negativt. En MS (**LU**) menade att samtliga tre dimensioner av hållbar utveckling (social, miljömässig och ekonomisk) behövde ges hänsyn medan en annan MS (**LV**) ansåg att synergier mellan miljöhänsyn och konkurrenskraft behövde uppnås. En MS (**BE**) förordade balans mellan tryggad livsmedelsförsörjning och hållbarhet medan en annan (**NL**) framhöll att kortsiktiga intressen inte fick bli till nackdel för de

långsiktiga och att gröna givens strategier utgjorde en god grund för fortsatt arbete.

Flera MS (**PT, SE, CY, RO, DK, BE**) underströk generellt vikten av forskning och innovationer. Ett par av dessa MS (**PT, CY**) nämnde i detta sammanhang precisionsjordbruk som exempel. Flera MS (**PT, EE, LT, ES, NL, FR, IT, RO, DK**) var positivt inställda till nya växtförädlingstekniker och de fördelar som dessa skulle kunna innebära för produktionen, miljön och klimatet. Lika många MS (**SK, LV, FI, SI, MT, FI, DE, CY, HU**) föreföll samtidigt mer försiktiga när det gällde ny genomisk teknik och fokuserade även på att grundliga analyser behövde göras. Flera MS (**LT, ES, NL, FI, IE, EL, HR, BG, BE**) pekade på att rättslig säkerhet behövdes och såg därför fram emot förslaget från KOM på området. **SE** förordade en lagstiftning som var mer proportionell i förhållande till riskerna och med mer fokus på produkternas egenskaper. En MS (**EL**) förordade att sprida nya teknologier till tredjeländ

Ett antal MS (**SE, ES, FI, FR**) underströk vikten av gödselmedel för en tryggad livsmedelsförsörjning och **SE** förordade brådskande åtgärder inför den kommande odlingsäsongen.

Flera MS (**PT, SI, EL, DE, HR**) nämnde att matsvinn behövde minska medan ett par MS (**FR, EL**) underströk vikten av tillgång till vatten.

Några MS (**ES, SI, CY**) menade att rimliga matpriser för konsumenterna behövde adresseras medan några andra MS (**EL, HR, HU**) underströk vikten av att behålla småskaligt jordbruk och en MS (**MT**) betonade att ny teknologi borde komma små och medelstora företag till del.

KOM (Wojciechowski) avslutade med att återigen ta upp vikten av stöd till UA och tackade särskilt ett par närliggande MS (**RO, PL**) för det goda utfallet med solidaritetskorridorerna. Problemet var inte sanktionerna utan den ryska aggressionen. EU behövde därför stänga handeln med RU och öppna den med UA. KOM ansåg att mer produktion behövdes, höll med om vikten av små och medelstora företag och framhöll att MS hade möjlighet att ändra i sina strategiska planer för att ge stöd till dessa. MS kunde vänta ett förslag om ny genomisk teknik under det andra kvartalet av 2023. Tekniken innebar stora möjligheter men samtidigt behövde bestämmelserna vara baserade på vetenskaplig evidens och respektera miljön och folkhälsan.

ORDF sammanfattade diskussionen genom att konstatera att EU har ett ansvar både mot sina egna medborgare och mot världens medborgare när det gäller tryggad livsmedelsförsörjning. Detta ansvar inkluderade också frihandel. ORDF såg också positivt på att KOM snart skulle presentera ett nytt lagstiftningsförslag om ny genomisk teknik.